

Jarosław Sokołowski

Doktorat ks. Marcina Zabrockiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 50/1-2, 330-333

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rycznym jak i formalnym. Podkreślili też, że Autor dobrze zrealizowała swe zamierzenia badawcze.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Markowi Makowskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Helena Pietrzak

DOKTORAT KS. MARCINA ZABROCKIEGO

Dnia 14 listopada 2006 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Marcina Zabrockiego, absolwenta wymienionego wyżej Wydziału, kapłana diecezji pelplińskiej.

Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt.: *Synod diecezji chełmińskiej z 1959 r. Studium historyczno-prawne*. Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Janusza Gręźlikowskiego. Recenzentami rozprawy byli: ks. prof. KUL dr hab. Stanisław Tymosz oraz ks. prof. UKSW dr hab. Józef Wroceński.

Pod wieloma względami jest to synod szczególny. Przede wszystkim, dlatego iż synod ten miał niewątpliwie wielki wpływ na współczesne życie religijne dużej części Kościoła w Polsce. Zdecydowana większość duchowieństwa całej metropolii gdańskiej została ukształtowana na statutach tego synodu. Z pewnością największe znaczenie miał on dla diecezji pelplińskiej bezpośredniej spadkobierczyni diecezji chełmińskiej, w której statuty tego synodu obowiązywały formalnie do 2001 r., kiedy to weszły w życie postanowienia pierwszego synodu diecezji pelplińskiej. Nie można także pominąć jego znaczenia dla nowo powstałej diecezji toruńskiej. W chwili powstania tej diecezji niemal wszyscy jej kapłani wchodzili w skład prezbiterium chełmińskiego. Postanowienia tego synodu ich obowiązywały i to one kształtowały charakter i kreowały rzeczywistość Kościoła toruńskiego. Podobnie ma się rzecz z archidiecezją gdańską, której duża część należała przed rokiem 1992 do diecezji chełmińskiej.

Doktorant wskazał na kilka podstawowych założeń swoich badań, a mianowicie na temat tej rozprawy. Przedmiotem niniejszej pracy jest synod diecezji chełmińskiej z 1959 r. Uchwały tego synodu miały niewątpliwie wpływ na póź-

niejszych biskupów wywodzących się z diecezji pelplińskiej, a za ich pośrednictwem także na powierzone im diecezje, które to stanowią znaczny obszar północnej Polski. Wyszczególnia ten synod także i to, że był to ostatni synod diecezji chełmińskiej istniejącej 749 lat. Ta bogata w tradycje diecezja przestała istnieć w roku 1992.

Synod ten jest też charakterystyczny z tego powodu, że został zwołany na krótko przed Soborem Watykańskim II. Można powiedzieć, że na tym terenie był to ostatni synod *potrydencki*, jakby ostatnie spojrzenie prawne Kościoła w tym czasie, który już odszedł w przeszłość. Z tego też powodu niektóre z jego postanowień wkrótce się zdezaktualizowały np. noszenie tonsury przez kapłanów, jednak większość z nich, zwłaszcza normy dyscyplinarne, zachowały się bez potrzeby większych zmian aż do progu XXI wieku. Świadczy to o wielkiej mądrości i wizji Kościoła oraz ustawodawcy synodalnego ówczesnego biskupa Kazimierza Kowalskiego. Wizja ta, mądrość i zrozumienie *aggiornamento* Kościoła, które podjął Sobór Watykański II spowodowały, że niektóre uchwały synodalne korespondowały z dokumentami soborowymi, mimo że były promulgowane 6 lat przed zakończeniem Vaticanum II. Mimo, że omawiany synod odbył się przed Soborem, to w jego statutach i uchwałach można odczuć zbliżające się zmiany w Kościele. Ta wizja Kościoła i uwrażliwienie na zmiany spowodowały zapewne, że biskup tej diecezji K. Kowalski został powołany przez papieża Jana XXIII na konsultora Papieskiej Komisji o Świętej Liturgii dla przygotowania Soboru Watykańskiego II.

Przedłożona Radzie Wydziału praca doktorska, licząca 295 stron, zawiera: spis treści, wstęp, siedem rozdziałów, zakończenie, bibliografię i wykaz skrótów. Ujęcie dysertacji w ramy siedmiu merytorycznych rozdziałów umożliwiło Autorowi swobodę poruszania się wśród podejmowanych kwestii oraz pozwoliło w sposób wyczerpujący przedstawić rozległość i złożoność problematyki.

Rozprawa przedstawia postanowienia tego synodu, które były bardzo obszerne, często szczegółowo regulujące różne dziedziny życia diecezjalnego przez statuty na nim wydane i aneksy do nich dołączone.

Rozdział pierwszy jest pt. *Ustawodawstwo synodalne diecezji chełmińskiej na tle historii diecezji*. Autor w tym rozdziale niniejszej dysertacji prezentuje ustawodawstwo synodalne diecezji chełmińskiej na tle historii diecezji od momentu jej powstania w 1243 r. do chwili, kiedy przestała istnieć, czyli do 1992 roku. Ten rozdział stanowi pewnego rodzaju wprowadzenie i jest tłem dla następnych części tego opracowania. Rozdział ten jest wzbogacony o logiczne wnioski, które są jego zakończeniem.

Drugi rozdział pracy pt. *Przygotowanie i przebieg synodu*. W tym rozdziale ukazana została zarówno potrzeba zwołania tego synodu, jak również jego zapowiedź i działania przygotowawcze. Przedstawiony został także przebieg synodu. Ten roz-

dział zawiera również pełen spis uczestników synodu i podobnie jak poprzedni jest zakończony wnioskami.

Rozdział trzeci pt. *Organizacja życia diecezjalnego według synodu*. W rozdziale tym zostało opisane spojrzenie synodu i jego regulacje dotyczące organizacji życia diecezjalnego. Na początku tego rozdziału omówione zostały statuty dotyczące norm generalnych, którymi zajmował się synod. Następnie są przedstawione statuty dotyczące ogólnych spraw i obowiązków duchownych, poszczególnych urzędów kościelnych, którym synod poświęcił uwagę oraz zagadnieniom dotyczącym zgromadzeń zakonnych. W tym rozdziale zostały także omówione statuty dotyczące świeckich, jak też i relacji do władz państwowych. Kończy się wnioskami.

Rozdział czwarty pt. *Sakramenty i inne formy kultu Bożego*. Ten rozdział poświęcono sakramentom świętym i sakramentaliom oraz wszelkim formom kultu Bożego i świętych, jak również kwestiom związanym z kultem Bożym czy pobożnością chrześcijańską, takimi jak: budynki kościelne, pogrzeb katolicki czy dni święte. Rozdział kończy się potrzebnymi wnioskami.

Piąty rozdział pracy pt. *Nauczanie prawd wiary*. Rozdział ten zajmuje się nauczaniem prawd wiary w ujęciu synodalnym. Są w nim zawarte następujące sprawy, takie jak: głoszenie słowa Bożego, formacja w seminarium duchownym oraz nauczanie religii i wychowanie chrześcijańskie. Ponadto podjęte zostały w nim kwestie związane ze sprawą cenzury słowa drukowanego oraz stosunek synodu do masmediów i widowisk. Ten rozdział, jak i poprzednie, konsekwentnie kończy się wnioskami.

Kolejny z rozdziałów, czyli szósty nosi tytuł *Kościelne dobra doczesne*. Przez Autora omówione w nim zostały statuty dotyczące dóbr materialnych Kościoła diecezjalnego. Zawiera on zagadnienia związane z prawem patronatu, diecezjalną radą administracyjną, radą parafialną, są też sprawy budowlano-konserwatorskie oraz zarządzanie wewnątrz kościołów i kaplic. Poruszone są zagadnienia fundacji oraz sprawa kolekty. Rozdział zakończony jest wnioskami.

Rozdział siódmy pt. *Procesy, przestępstwa i kary*. Jest to ostatni i zarazem najmniej obszerny rozdział pracy. W tym rozdziale są przedstawione problemy procesów, przestępstw i kar w ujęciu synodalnym. Wnioski również kończą ten rozdział.

Ponieważ podtytuł pracy doktorskiej brzmi: *Studium historyczno-prawne*, dlatego każde zagadnienie przedstawione przez Autora zostało omówione w sposób następujący: najpierw przedstawił on tło historyczne, a później stan prawny oraz poszukiwał przyczyn, które doprowadziły do takiego, a nie innego unormowania zagadnienia.

W swojej pracy Autor zastosował metodę historyczno-prawną, która to najlepiej nadaje się do prezentacji ustaleń, jakie zapadły na ostatnim synodzie diecezji chełmińskiej. Przedstawiał on normy synodalne i wyjaśniał pojęcia. Także stosował

metodę egzegetyczno-analityczną, która umożliwiła przybliżenie, wyjaśnienie i ukazanie kształtu uchwał synodalnych. Trzeba jednak przyznać, że przy kwestiach podstawowych posługiwał się on tą metodą analityczną. Jednocześnie w całości pracy tam, gdzie sięgał on do źródeł, korzystał także z metody historycznej.

W zakończeniu rozprawy Autor przedstawił umotywowane wnioski będące wynikiem jego rozważań nad problematyką uchwał synodalnych w synodzie diecezji chełmińskiej z 1959 r. Zakończenie pracy, chociaż krótkie ponieważ Autor stosował wnioski po każdym z siedmiu rozdziałów, to zapewne pozwala czytelnikowi lepiej zrozumieć potrzeby opracowania podjętego tematu.

Obaj recenzenci ocenili dysertację ks. Marcina Zabrockiego jako odpowiadającą wymogom stawianym rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Zaznaczyli, że Autor dobrze zrealizował swe zamierzenia badawcze, wykazując dużą wnikliwość i zaangażowanie w opracowanie tematu. Rozprawa stanowi liczący się wkład jej Autora do rozwoju badań nad kościelnym prawem synodalnym.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Marcinowi Zabrockiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Ks. Jarosław Sokołowski